ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 2,323 — Կ. ՊՈԼԻՍ, 1904 ՄԱՅԻՍ 6 — 19 — 3 ՐԱՊԻ ԻԼ ԼՎ" / 1322 — 6 ՄԱՅԻՍ 1320 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Բիւզանտիոն

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

یوزانتیون

امتیاز صاحبی وصاحب نشریه مدیری

یوزانت کچیان

محل نشریه ده غازی پاشا جاده سی ۲۳-۲۵ نومرو

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻԶԱՆԴ ՔԻԶԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Մժեղ եւ ձնաձատենդ

Ձնաճատենդն այն հիւանդութիւններէն մին է որ կարգ մը երկիրներու մէջ ամբողջ բնակութիւններ կ'տկարացնէ՝ իրարու յաջորդող սերունդներ անարիւն դարձնելով։ Շատոնց ի վեր ծանօթ էր սա իրողութիւնը թէ ճաճատենդը մանաւանդ բարձր կ'ճարակի այն երկիրներուն մէջ ուր լճացեալ ջուրեր, ճահիճներ կան։ Բայց ասկէ մինչեւ երեսուն տարիի չափ առաջ ո'չ ոք գիտէր ո'ր ձագման պատճառներէն և ո'չ ալ փոխանցման պայմանները։ Ահա՛ այս երկու անծանօթ մեծ խնդիրները լուծելու պատիւը վերապահուած էր Տօքթ. Լավռանի։

Արդարև Տօքթ. Լավռան, 1880ին, Բժշկական Կաճառին ներկայացուցած տեզեկագրով մը կ'յայտարարէր՝ թէ ճահճոտ տեղէ մը հոտող կամ մթին գիշերով մը կ'ելլող ծծող մժեղի մը ստամոքսը մանրադիտակ գնելով, տեսաւ որ բեղնաւորեալ էգ էմամիպներն հոն կ'խոչորնան և ձագերու ծնունդ կուտան, ապա այդ ձագերը մժեղին լորձունքին մէջ կ'ելլեն, այնպէս որ երբ մժեղն առողջ մարդ մը խայթէ՝ այդ մարդը ճահճատենդ կ'ունենայ, այսինքն ձագ էմամիպները կ'երթան կարմիր գրնաակներու մէջ կ'հաստատուին և քիչ մը վերն ըսուած կերպարանափոխութիւնները կրելով, պատրաստ են մժեղի մը մարմինին մէջ մտնելու, դարձեալ ձագերու ծնունդ տալու և այսպէս յաջորդաբար։

Այսպէս ուրեմն ճահճատենդի մակաբոյծն հիւանդի մը մարմինին մէջ կրնայ անհունապէս բազմանալ, բայց ուրիշ անձի մը փոխանցուելուը համար մժեղներուն օժանդակութեան պէտք ունի։ Այդ մժեղները սովորական ընտանի մժեղներ չեն, այլ անոնց մօտիկ anopheles (յունարէն՝ անվնասները) բուսած սեռին կ'վերաբերին։

Այս միջատներն հալարներով կ'գըտնուին ճահճատուր երկիրներու մէջ, ամբրան և աշնան եղանակներուն մէջ։ Այս պատճառէ է որ ճահճատենդն ալ միայն այս եղանակներուն մէջ կ'տիրէ և ձմեռը ընաւ գոյութիւն չունի։

Եւ արդէն ուղղակի մարդու վրայ կատարուած փորձերով ապացուցուած է մըժեղներու միջոցաւ ճահճատենդի փոխանցումը։ Այսպէս, անգլեհնդիկ բանակին բժիշկներէն Մր. Բաթրիք Մէնսըն Հռոմէն Լոնտոն մժեղներ բերել կուտայ, մժեղները որ ճահճատենդէ վարակուած հիւանդներ խայթած էին։ Այս մժեղներէն ոմանք ողջ առողջ Լոնտոն կ'հասնին. Մր. Բաթրիք այդ մժեղներուն խայթել կուտայ իր որդին որ բնաւ ջերմ ունեցած չէր։ Քանի մ'օր ետքը Մր. Մէնսըն որդի իմէ կ'ուսնեայ որ երկու օրն անգամ մը կ'կրկնուէր, տիւս այն չերմն որով վարակուած էին Հռոմի մէջ մժեղներէն խայթուող հիւանդները։ Այս չերմը ճահճատենդին բոլոր յատկանիշները կ'ներկայացնէր, այսինքն էմամիպներ կ'գտնուէին արեան մէջ. քինինի ազդեցութեամբ չերմը կ'անհետանար, բայց քանի քանի անգամներ վերսին կրկնուելու պայմանաւ։ Ուրեմն մժեղներն էին որ հիւանդներու էմամիպներն առողջ անձերու փոխանցեցին։

Հակառակ փորձն ալ կատարուելով նոյն արդիւնքը առած է. 1900 յունիսին, Անգլիոյ Գաղթային նախարարութիւնը, Մր. Մէնսընի առաջարկութեամբ երկու հոգիէ բաղկացեալ յանձնախումբ մը կը ղրկէ Իտալիա, ճահճատենդն ուսումնասիրելու համար։ Յանձնախումբին անդամներն Ցուլիս, Օգոստոս, Սեպտեմբեր ամիսները չատ վատառողջ տեղ մը, Օսթիի ափունքը կ'անցընեն, ընաւ քինին չեն առներ, չրանցքին չուրը կ'խմեն և մացառուտներու ու ճահիճներու մէջ կ'աշխատին՝ գեակինը փորելով։ Միայն մէկ զգուշութիւն կ'ընեն, մժեղներու դէմ լաւ պաշտպանուած տնակի մը մէջ կ'անցընեն գիշերները։ Արդիւնքը չատ համաձիչ կ'ելլայ. ո'չ երկու Անգլիացիներն և ոչ ալ անոնց հետ քնակող իտալացի մը և երեք սպասաւորները չերմ չեն ունենար. մինչդեռ չրշականերու բնակիչները ճահճատենդին՝ իրենց տարեկան հարկը կը վճարեն։

Նոյնը կ'ապացուցանեն նաև բազմաթիւ երկիրներու մէկ կարգ մը գիտուններու կողմէ կատարուած փորձեր։ Ուրեմն մժեղները, այն ալ մժեղներու միայն մէկ սեռը՝ anophelesներն են որ ճահճատենդը կ'փոխանցեն։

Հիմա կ'մնայ խորհիլ այն միջոցներուն վրայ որոց չնորհիւ պիտի կարենանք ճահճատենդի վարակումը կասեցնել։ Դիտնալով որ էմամիպներն առժամանակեայ կերպով մարդկային մարմինին մէջ հիւրընկալուէլէ յետոյ, իրենց վերջնական բնակարանը՝ այն է մժեղներուն մարմինին մէջ կ'անցնին, և գիտութիւնը մինչեւ այսօր չէմամիպներու զարգացման նպաստող մարդկային մարմինէն տարբեր միջավայր մը գտած չըլլալով, ուրեմն նախ և առաջ պէտք է մեր մարմինին մէջ գտնուղ էմամիպները չնչենք, որպեզի մժեղներն ալ մեզ խայթելով անոնցմով չվարակուին։ Սակը համար ալ քինինի գործածութիւնը բաւական է. ճահճատենդի ենթակայ տեղւոյ մը բնակիչներու արեան մէջ գտնուղ էմամիպները կ'չնջուին, եթէ քինինի կանոնաւոր դարմանում մը ի գործ դրուի։

Ճահճատենդի դէմ պատպանուելու երկրորդ միջոցն է ինքզինքին պատպանել մժեղներու դէմ. ասոր համար պարզ սրսկապանները (ճիպլինլիք) բաւական չեն, այլ պէտք է տուներու դուռներուն և պատուհաններուն նուրբ երկաթելէ հիւսուած մետաղեայ կտաւէ վանդակներ անցընել։ Նաև լաւագոյն է քնակիլ բարձր և բնակութենէ զուրկ տեղեր։

Սակայն ամէնէն արմատական միջոցը պիտի ըլլար բոլոր մժեղները սպաննել. ասոր համար պէտք է ճահիճներու մէջ քարիւղ լեցնել (իւրաքանչիւր մեզր քառակուսիին 10 սանտիմեդր խորանարդ) և քարիւղը չզդիացածին պէս, այսինքն 15 օրն անգամ մը այս գործողութիւնը կրկնել։ Այս պարագային մէջ, քարիւղին պաշտօնն է մժեղներու թրթռոցները, որք ջուրի մէջ կ'ապրին, չնչահեղձ ընել։ Արդարև մժեղներն իրենց հաւկիթները ջուրի մէջ կ'ածեն. հաւկիթներէն ելնող թրթուրներն ալ ջուրի մէջ կ'ապրին. քանի մ'որ ետքը այս թրթուրները կերպարանափոխուելով մժեղ կ'ըլլան և օդին մէջ կ'թռչին։

Վերը ցոյց տրուած միջոցներուն իւրաքանչիւրն ամենայն խստութեամբ կատարելի չէ գործադրել, բայց ամենքը մէկ և ամենուն ալ լաւագոյն մտն է կիր առնելով խիստ գոնացուցիչ արդիւնքներ կատարելի է ստանալ։

ԹՈՐԴՈՄ ԴԱԼՉՆԵԱՆ

ՊԱՐԶ ԽՕՍՔԵՐ

ԴՐԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

Ուրախութեամբ ողջունեցին անտարակոյս գաւառացի պատանական գրագէտները, Արտաչէս Յարութիւնեանի երեւումը Բիւզանդիոնի բազմաթիւ ընթերցողներ։ Իր առաջին երկու գրուածքներով գրական և ընկերային հարցեր չօշափեց, կարճ, կտրուկ այն ոճով և մաքուր, հարազատ լեզուով, զոր քիչեր կ'յաղողին գրել այս տեղ, Պոլսոյ մէջ իսկ։ Այս կէտն յատկապէս կը չեչտենք, որովհետեւ, դժբախտաբար, մեր մէջ, գրելու լաւ տաղանդ ունեցողներ, արուեստով գրագէտներ, մեծ մասամբ անծանօթ են լեզուի մասին. իրենց համար բառական է երբ նոր գաղափար մը, նոր ընդ մը կ'պատպանեն։ Զարմանալի պարագայ մ'ալ կայ. կարծես տեսակ մը նուաստութիւն կ'համարուի բան մտնացնի ճիշտ լեզուս գրել, ֆոթէն պէտքը նորաձեւութիւն է նաև մեր կարգ մը գրիչներուն համար։ Գրականութիւնը լրագրութիւն չէ վերջապէս, ուր հիմը, գաղափարը փնտռուի մանաւանդ։ Արուեստի գործ մը չատ անգամ կ'արժէ իր լեզուին համար, ինչպէս Թէոֆիլ Գոթիէի գործերը, Emaux et Camées բանաստեղծութեանց շարքը, օրինակի համար, ուր Գաղափարն ոչինչ ունի գրեթէ ուշադրութեան արժանի, այլ լեզուն, այն հիանալի, մոգական լեզուն, բառերու և ոճերու այն մարգարտաշար, ճարպիկ դասաւորութիւնն են մանաւանդ որ կ'գերուին ընթերցողը, և հեղինակին պատուաբեր տեղ մը կ'որոշեն Գաղափարի գաղափարներէ զատ։

Ուրեմն Արտաչէս Յարութիւնեան ամենայն ուշադրութեամբ կ'ընթերցենք զինք, և ուրախ ենք տեսնելով որ իր գրչին տակ ոճն ալ կ'սկսի ճոխանալ, ինչ որ կատարեալ անհրաժեշտութիւն մ'էր, և ամէնէն անհետեւեր ու անմեկնելի կէտն ալ սա է որ նախորդ Թաղ. Մորհուրդ կ'ընդդիմանայ, և իրաւամբ, քանի որ այս գարմանալի բառին մէջ անմեղը կ'պատժուէր և յանցաւորը թէ՛ անմեղ կ'ելնէր և թէ կ'վարձատրուէր։ Բաղաքական Ժողովը տեղական իշխանութեան թագրիր մը կուտայ, թաղականութիւնն ալ աղերսագիր մը, մէկ քանի անգամ ալ Պատրիարքարան կ'հետագրէ, բանակցութիւններ կ'երկարին, վերջապէս ոստիկանապետը թաղականութեան կ'պատուիրէ որ կնիքը յանձնեն և հրաժարին։ Նայինք Վարչութիւնն ալ թէ՛ իր ակնարէս կողմնակցութիւնն և թէ տեսուչին յանցանքը պարկեշտ համար ի՛նչ տեղեկագիր պիտի յղրիբէ, բայց ապահով եմ որ Փոխանորդ Հայրն անգամ մը որ Վարչութեան գոքն առաւ, այս անգամ գաղտնութեամբ կ'գործէ և իր արդարասէր խղճին համաձայն իրաւունքը կ'տեղեկագրէ։

Պէտք է որ Պատրիարքարանն ալ ժամ առավ կարուկ որոշում մը տայ, վասն զի այս ծեծի պատը տարածուելու վրայ է հոս։ Անցեալ Բ.։ Զարբհան վարժապետ Վարչութեան կ'ներկայանայ իր ծանօթ խնդրոյն համար և Թովմաս առաքեալին անուանակից անդամին հետ խօսած ատեն մատով կուրծքին կ'զարնէ, Թովմասեան էֆ., որ Բօյուկլիդայի տեսչին չերմ պաշտպան է, կարծելով որ Թէքալըլքեանի գործին պիտի արժանանայ, խեղճ ծերունի Չարբհանի երեսին ապտակ մը կ'իջեցնէ. Չարբհան ալ բռնցի հարուած մը կուտայ որ քովը գտնուղ դիւանապետին կռնակին կ'իջնայ։ Այս հարուածն ալ կ'երեւի թէ դիւանապետին խըժդին է եղեր։ Բուլղարիի երկաթուղւոյ կամ Վիեննա Բ-բլի մեծ վիճակահանութեան խոշոր պարգեւն ամէն մարդու չի վիճակիր, բայց բռնցի հարուած մը կամ ապտակ մը կրնայ վիճակիլ։ Դիւանապետը սեռակից մէկ անձինը կ'կծկուի, բարապանները ալ երկու կողմապարիկներն իրարմէ կ'զատեն, բայց իրարմէ զատուած ժամանակ բաւական խօսքեր կ'փոխանակեն։ Ինծի խնդիր մ'ալ եկեղեցւոյ բակին մէջ տեղի պիտի ունենար։ Դպրապետը՝ Լևոն էֆ. Զիլինկիրեան, եկեղեցւոյ հոգաբարձուներէն մէկուն հետ ատակի խնդրոյ մը համար վէճի կը կ'բռնուի, վէճը կ'մեծնայ և ճիչտ ծեծի չանգելու միջոցին բարկամ մը վրայ գալով զիրենք կ'բաժնէ։

*** Գաւառական ժողովն երբէկ գուժարութեան, բայց անդամներէն չատերն ալ գիտէ ի՛նչ պատճառներով չներկայացան, ուստի առաջնորդի բնտրութիւնը դեռ կրնայ չպալարիլ։ Մեծ յոյս կայ որ կա՛մ Պալագեան Գրիգորիս Վ. կ'ընտրուի կա՛մ ժառանգաւորաց վարժարանի տեսուչ Տ. Եղիշէ Ծ. Վ. Զիլինկիրեան։ կ'յուսամ թէ մին և թէ միւսը կրնան օգտակար ըլլալ, վասն զի հոս գործունեայ, ժիր, լեզուասէր և քիչ մ'ալ հաստատամիտ առաջնորդ մը պէտք է։

*** Թանի որ Առաջնորդարանի չուրջը կ'յածինք, հոս անկանոն բան մը կ'տեսնեմ, զոր պատրիարքարանի ուշադրութեանը կ'յանձնեմ։ Եթէ չեմ սխալիր, Պոլսոյ Դաստատանական Թաղին մէջ առն և կնոջ դատերու համար փաստաբան չընդունուիր, և պէտք է որ երկու կողմն ալ անձամբ պատասխանէ իրեն եղած հարցումներուն։

Դատաստանական Թաղերուդը լուկ հաշտարար դեր մը կ'կատարէ, ուստի եթէ փաստաբան ընդունուի, բնական է որ ամէն խնդիր փոխանակ պարզելու, աւելի կ'մթնցնուի։ Հոս ո'չ միայն փաստաբան կ'ընդունուի, այլ նաև գատական ծախքեր ալ կ'առնուին ւոյժէն, չէ՞որպէս անուամբ, ինչ որ բոլորովին աւելորդ է կարծեմ, բայց այս մասին լաւ կ'ընէք, եթէ ձեր կարծիքն յայտնէք։

*** Տեղւոյս քահանայական դասէն Տ. Յարութիւն քհնյ. Եղիվարդեան Մանչեսթրէ հրատիրուած է. չնորհքով մէկ քահանայ ունէինք, ան ալ ձեռքերնէս կ'առնուին։

Իզմիր, Մայիս 1/14. ԱԳԱՆԱՏԵՍ

ԴԻՒՐԱՄԱՐՍ ՊԱՏԱՌՆԵՐ

Ինչ որ ռամիկը կ'ընդունի, ընդհանրապէս կեղծ է։

*** Այսօր Ցիանսայի մէջ արձանագրուած հնծանիներու թիւն երեք միլիոնը կ'անցնի, միայն Բարիզի մէջ 200,000 հատ կայ։

*** Երբ քարիւղը բռնկի, եթէ ջուր թափուի վրան, աւելի կ'արծարծի, բայց եթէ կաթ թափուի, չուտ մը կ'մարի։

*** Զինական դարը վաթսուն տարիէ կ'քաղկանայ, և ամէն մէկ տարիի մանուածոյ անուն մ'ունի։ Ամիսները լուսնի ամիսներ են, և 29 կամ 30 օր կ'ունենան. 29 օր ունեցող ամիսը տկար ամիս կ'ըսուի, իսկ 30 օր ունեցողը զօրաւոր ամիս։ Այս տարի, ըստ չինական օրացոյցի, երեքսունսան և վեցերորդ դարուն քառասներորդ տարւոյն մէջ ենք, կամ աշխարհիս ստեղծման 4540րդ տարին։

*** Փերի մեքենան 1883ին մտաւ Եւրոպա, և այսօր այս մեքենաներէն մէկ միլիոնէ աւելի կ'գտնուի։

*** Հնդկաստանի մէջ վագրերը տարին 900 հոգի կ'սպանուին, չանազատները հազարէ աւելի ոգւոյ կ'յաչխատակեն, բայց ամէնէն չատ օձերը մեռ վնաս կ'հասցնեն հազարաւոր անձերու մահ պատճառելով։

*** Աստղագէտներն հաշիւ ըրեր են որ արեւու մակերեւոյթին բարեխառնութիւնն 7,000 աստիճան է։

*** 11 հիւանդէ վեցը կին և հինգը երիկ մարդ են։

*** Մօսքը մարդու սրտուած է բայց կինն յաչխատակեր է։

ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԼՕՐԴ ԼԻՏՏՕՆ (77)

Բոմբէիի Վերջին Օրերը

ՎԷՊ ՀԻՆ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ՄԱՄՍ ՀՈՒԴՈՒՐՈՒ

Ժ.—ՆԻՏԻԱ ՁՈՒՔԵՐ ՏԱՒԱՊԻԼ

Վերջապէս արշալոյսը վարդագոյն ներկեց հորիզոնն և ծովուն մակերեսին վրայ հալիացաւ վէմ ի վոս։ Հովը դադրած էր ալ և արեւելքէն ծիրանեգոյն պսակ մը կ'հիւսուէր հետզհետէ երկինքի ճակտին։ Կենսաւոր լոյսն առանց որոյ ամէն բան սոսկում է և թախիծ, ձեռք կ'առնէր իր իշխանութիւնը, բայց բոլոր այն գեղեցիկ ու սպիտակ ամարանոցները, մարմարեայ պիներն որք ծովափը կ'զարդարէին օր մ'առաջ չկային մէկտեղ և ամէն բան սուգի և թարութեան մէջ մնացեր էր։

Փախստականները, արդէն յոգնած և ուժասպառ, քաղութիւնը չուեցան ուրախութեամբ ողջունելու արեւը, բայց իրենց սիրտը խորապէս յուզուած էր և այնպէս թուեցաւ իրենց թէ այդ ասուածային լոյսի ճառագայթները նոր կեանք մը կ'բերէին երանութեամբ ու յոյսով առլցուն։

Ամենքն ալ իրարու կ'նայէին տղու մը զուարթագին ժպտով։

Երկինքը կանգուն էր տակաւին և զայն կենդանի պահողը մարգաէր և ամենակարող Աստուածն էր միայն։

Իրենց նաւը կ'սահէր արագ, միապաղաղ և հանդարտ ջուրին վրայէն։

Ուրիշ նաւակներ ալ կ'երեւնային առաջին անգին, անոնք ալ փախստականներով լեցուած և կ'սահէին թռչունի պէս իրենց ձերմակ առագաստներով։

Կամաց կամաց, կլաւքոսի ընկերներուն արտեւանունքները փակուած էին քնաստութենէն։ Միայն Նիտիան էր որ կը հակէր։

Այս վերանորոգիչ լոութեան ու ինքնամփոփութեան մէջ, կոյրը կազդուրուած էր զգալապէս։ Ուրքի ելաւ պահ մը, և կլաւքոսի գլխուն վրայ ծռելով, հոտոտեց անոր չունչը, յետոյ երկչոտ չարժումով մը շրթունքները դպցուց անոր ճակտին։ Սակայն անոր ձեռքերը փնտռած միջոցին, զգաց որ անոնք միացեր էին Իռնայի ձեռքերուն։ Ասիկա տառապանք մ'եղաւ իրեն համար։

Վերջապէս ինքզինքն ամփոփելով, կրկին անգամ համբոյր մը դրօշմեց կլաւքոսի գլխուն և իր մեռաքահիւս մազերովը սրբեց անոր ճակտին վրայ հատաքուած ցողաթուրմ քրտինքը։ «Ա՜հ, օրհնեալ ըլլաս, ո՛վ իմ հոգւոյս Ամենայնին, սիրականիդ հետ երջանիկ եղիր, բայց յանուն ձեր երջանկութեան, մի մոռնար Նիտիան, այո՛, միայն յիշատակ մը, վասն զի գիտեմ որ օգտակար չեմ կրնար ըլլալ այլ ևս իրեն»։

Եւ թեթեւաչարժ, առանց աղմուկի, մինչեւ նաւին ծայրն յառաջացաւ։ Հոն, ծովուն վրայ ծռեցաւ, ջուրն իր հրատապ ճակատը գգուեց.— «Մահուան համբոյր է ասիկա, մրմնջեց, օրհնեալ ըլլայ»։

Առտուան բուրումնալից զեփիւռը կը գգուէր իր մազերուն խոպոպիկները։ զանոնք մէկիկ ըրաւ Նիտիա և իր բանաստեղծական ու մելամաղձոտ աչքերը դէպի երկինք ուղղեց, այն երկինքին որուն նըշխարհաւոր դեղեցկութիւնն անծանօթ էր իրեն յաւիտենապէս։ Շնչահատ բայց ազատ էր ձայնով մ'աղօթեց։ — «Ա՜հ, չեմ կրնար հանդուրժել ա՛յ այս տառապանքին, այս նախանձոտ ու խստապահանջ սէրը կը խեղդեցնէ զիս, եթէ ապրիմ, անոր երջանկութիւնը խանգարած պիտի ըլլամ, օ՜հ, թշուառ կին մ'եմ, քիչ մնաց որ... բայց կրցայ դարմանել ըրած չարիքս, ոբովհետեւ ազատեցի զայն, օհ, երկու անգամ ազատեցի։ Այս մխիթարութիւնը կը բաւէ ինծի, իմ հոգեվարքի ցաւերս կ'օրօրէ անվեհեր։ Բա՛ ձայնդ կ'լսեմ, ո՛վ ծով, կ'հրաւիրես զիս, կ'ուզես զիս, գիտեմ. Քու կոչերդ կ'ըսեն ինծի թէ անպատուութիւն մը կայ ինքզինքը քու գիրկդ նետողին համար, թէ քեզի հետ առ յաւէտ ամանացողները չեն անցներ ճակատագրային Սահմանէն։ Այդպէս թող ըլլայ, վնաս չունի, գոնէ կլաւքոսը չտեսնեմ ան՛որ հետ։ Գերեզման, գերեզման, օ՜հ յատիտենական հանգիստը, իմ սրտիս հաճար մինակ եղիւսան դաչն է այն»։

Նաւասի մը, որ արթնցած էր լսեց ծովուն մէջ ինկող մարմնոյ մը ճողփիւնը։ Աչքերը բացաւ և նաւակին գծած ճամբուն վրայ, ալիքներուն սպիտակ փրփուրին մէջ այնպէս թուեցաւ իրեն թէ սպիտակափառ Թռչուն մը կար ծածանուտ և որ իսկոյն կ'անհետանար կապոյտ ջուրին մէջ։ Գլուխն անդին դարձուց, աչքերը գոցեց գարձեալ և քնացաւ երազելով աղաքներով լեցուն իր տունը։

Երկու նշանածները, արիւնաքամն սէգ իրարու ժպտեցան նախ, յետոյ Նիտիային վրայ մտածեցին։

Անոր անհետացումը ցաւագին անանձնական մ'եղաւ իրենց, ոչ ոք տեսած էր զայն նախորդ իրիկունըն ի վեր, նաւուն ամէն կողմը փնտռեցին բայց ի զուր, Նիտիան չկար։

Յաւիտենապէս խորհրդաւոր այդ թեսալուհին մեկնած էր աշխարհէս, առանց ո եւ է աղմուկի ու հնծեծանքի։

Կլաւքոս և Իռնա, իրարու քով կրծկուած նստած, հասկցան ողբերգութիւնն և ինքզինքին մինակ զգալով աշխարհին մէջ, մոռցան իրենց փրկութիւնն և ըսկսան սիրուած քրոջ մը պէս լալ ու ողբալ հեգ Նիտիային վրայ։

ԺԱ.—ՏԱՍՐ ՏԱՐԻ ԵՏՔը

Աւծնէ

«Կլաւքոս իր սիրեցեալ բարեկամ Սալուստիոն.

«Ողջոյն քեզ. կ'գրես ինծի որ Հռոմ գամ զքեզ տեսնելու. աւելի լաւ չէ՞ որ դուն գաս Աթէնք, որովհետեւ, ինչպէս գիտես, առ յաչետ Թողուցի ես այդ մեծատուտ քաղաքն իր հնծանոտական զբաղութիւններով, վերջապէս հոս, իմ գեղեցիկ ծննդավայրիս մէջն եմ և հազար անգամ աւելի սիրելի է ինձ անհիա իր ինկած վիճակին մէջ քան Հռոմի փարթամ կեանքը։ Անմոռն ու երկարատեւ Թռչուն մը կ'պտրիմ հոս։ Իլիսէսի ձիթենիներուն տակ կ'ունկնդրեմ Բանաստեղծութեան. Ծիլէի կատարին վրայ կը նստիմ վերկուսի հանդիսականները դիտելու, որ մեր կորուսեալ փրկութեան պատանքն ըլլալ կ'թուի և որ թեթեւ օրին մէկը փարատի ծնելու համար Աթէնքն իր նախկին մեծութեան բերող հրաչափառ առաւօտը։

«Այնպէս կարծեր ես որ այս մեկամտաձոռ վայրերուն մէջ կ'գտնատիմ ու եղեր ես հռոմէական պերճութիւններդ փառաբանելու, կարծելով թէ միակ երջանկութիւնը պերճանքին մէջն է։ Սխալ, գըլխէս անցած գէշ օրերը թմրեցուցին երիտասարդական աւիւնս ու արիւնս, և անկէ ի վեր առողջութիւնս խանգարած է։ Հիւանդութեանս և բանտարկութեանս օրերուն քաշած տառապանքներս ներսիդիս բոյն չունած են և չեմ կարող հիմնովին վանել մաքէս Բօմբէիի վերջին օրուան աղետալի տեսարանը։ Նիտիան յիշատակս անդադար կ'հալածէ զիս ցաւագին երազի մը պէս։

EDWARD BULVER, LORD LYTTON

(The last days of Pompeii.)

(Շար.)

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ՏՕՆ ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Ա.ՅՈՎՓԻՒՆ. Ն. ՀԱՒՆԴԻԼԸ

Ազգ. Հիւանդանոցին տարեդարձն այս օր Մայիսի բացթափիկ բայց տաքուկ և գեղեցիկ օդով մը կատարուեցաւ։ Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ իրիկուն հանդիսաւոր թափորով Ազգային Պատրիարքարանէն Հիւանդանոց գնաց, առաջնորդութեամբ Հոգաբարձութեան և Հիւանդանոցի Պատուհասութեան ներկայացուցիչներուն, Գրիգոր էֆ. Էվրէնեանի, Մագուռ էֆ. Իփէաճեանի, և մի քանի վարդապետներու։ Երեկոյեան ատօթքը կատարեց Ս. Փրկչի մատրան մէջ, և արտաքոյ եղաւ «Եկեսցէ»ի արարողութիւնը, մասնակցութեամբ Հասատատութեան հոգեւոր պատուհասութեան և զոյգ տաղաչներուն։ Այս առաւօտ, բազմաթիւնը Պոլսոյ այլ և այլ կողմերէն կ'դիմէր Եսի Գուլէի գուբսը։ Ս. Փրկչի Հասատատութեան կրկին պարտէզներն ակնահաճոյ երեւոյթ մը կը պարզեն։ Կառախումբերով, թրամվէյով և հետիոտն չատ ընտանիքներ կ'դիմեին, ամբողջ օրն հոն անցընելու դրատային սեղան կազմած։ Ոսկիականութեան պաշտօնակատներ բատ սովորութեան կարգապահութեան կ'հսկէին Հիւանդանոցի մօտերն եւ մեծ գրան և հանդիպակաց պարտէզին առջև ուր ոգեւորութիւն կ'տիրէ։ Ս. Փրկչի մատուռին մէջ կենացու տեղ չկայ, և թէպէտ բոլոր պատուհանները բաց են, ոխտի եկած բազմութիւնը քրտինք կ'թափէ ինչպէս Յուլիսի օրուան մը մէջ։ Ս. Պատրիարք Հայրը ժամ 2ին մատ սկսաւ պատարագը, իր չորսին ունենալով Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Դանիէլեան, Տ. Բարգէն և Տ. Մուշեղ Ծ. վարդապետները, Տ. Տաճատ Ծ. Վ., Տ. Ղեւոնտ Վ., Տ. Մարկոս Վ., Տիրայր Վրդ., Հիւանդանոցին հոգեւոր պաշտօնեայ Տ. Վարդան Վրդ. Բօխօրօնեան, եւն.։ Դասին մէջ կ'գտնուէին կրօնական Ժողովոյ ատենապետ Տ. Գրիգորիս Արք. Զովհաննէսեան, Տ. Գէորգ Սրբազան, Տ. Հմայեակ Սրբազան, Տ. Ներսէս Եպս. Ատանեան, Տ. Տիմոթէոս Եպս., եւն., Տ. Զովհաննէս Ս. քահանայ Մկրեան, նաև Տ. Բարթողիմէոս Ծ. Վրդ. Պաղճեան, որ հիւրընկալ կ'ընայ Հիւանդանոցին մէջ, եւն.։ Ցոյն կղերին կողմէ եկած է նաև Գուլէի եկեղեցւոյն յոյն քահանան։

Դահին մէջ են նաև՝ Ազգ. Հիւանդանոցի բարեգան հոգաբարձուները, Վեհ. Պարոյր էֆ. Կիւլպէնկեան, Տիգրան էֆ. Մանուկեան, Գրիգոր էֆ. Էվրէնեան, Մուսա Մակաուհեան անդամները՝ Պօղոս էֆ. Քէրեսթէճեան, Բանկիական էֆ., Կարապետեան էֆ., եւն., նաև Գալուստ էֆ. Կիւլպէնկեան, Կիւլպալի էֆ. Կիւլպէնկեան և այլ անդամք Կիւլպէնկեան և Մանուկեան գերդաստանաց, Յարութիւն էֆ. Սալամեան, Արիս էֆ. Ջէնճեան, Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան, եւն.։

Ս. Պատրիարք Հայրը պերճախօս քարոզ մը տուաւ օրուան տօնախմբութեան նշանակութեան վրայ, հետեւեալ բնաբանով.—«Բարի պա ալեպաց, ղ ծրնօքնիկ ի կաթոլիկ լեզէ»։

Ն. Սրբազնութիւն բարեգործութիւնն ո'չ միայն կրօնական այլ և ընկերային իմաստը մանրամասնօրէն բացատրելով, մարդոց իրարու կարօտութիւններն սփոփելու պարտականութիւնը չեչտեց, և այս մարդասիրական պարտականութեան մէջ Ազգին մէջ ի վաղուց անտի ճանչցուած և գործադրուած ըլլալը Մեծն Ներսէս Հայրապետի օրէնքն ի վեր հիմնուած բարեգործական Հաստատութիւններու պատմութիւնը ապացուցանելէ ետքը, յիչեցուց նաև Կ. Պոլսոյ Հայ Ժողովրդին գո՞հ երկու դարէ ի վեր այս պարտականութիւնն ազգովին կատարած ըլլալը, ինչպէս կ'ապացուցուի երբեմնի Բերայի և Նարլը—Գիւմիւլ Հիւանդանոցներուն գոյութիւնը, որ իր վերջին միացած և տեղափոխուած է Շարիգուլէի դուբը, և հոն ալ չքմեղ ի չքմեղ զարգացումով և ձևափոխութիւով, բոլորովին նոր ոճով մեծ Հաստատութիւն մը վերածուած է, զոր ժամանակին ոգւոյն և պէտքերուն համաձայն օժտելու և բարեկարգելու համար ջանք և զոհողութիւն չեն խնայուիր։ Այս Հաստատութեան ամենամեծ բարերարն եղած են Օսմանեան գերատուն Սուլթանք, Նամանաւանդ Նորին Կայսերական Վեհափառութիւն Սուլթան Ապտ—Իւլ—Համիտ Խան, որ չարունակելով իր բարեխիղճ հոր մարդասիրական կարգադրութիւնները, բարեհաճած է հայի և մահ առատ պարգեւել Ս. Փրկչի Հիւանդանոցին, ուր չոյ չարաճուն պէտքերուն մատակարարումը կարելի գործած է նաև քանիցս յաջողութիւններ չնորհելով սկզբնական նըպաստին վրայ։—Ն. Սրբազնութիւն օրհնութեամբ յիչեց հանգուցեալ բարերարները, նախ և առաջ Պէզճեան լուսահոգի Սմիրան, որ այս Հաստատութեան չինութեան սկզբնապատճառն և գլխաւոր սատարն հանդիսացաւ, ժամակին երեւելիներուն ձեռնտուութեամբը, և Տատեանները ու Պալեանները չարունակցին նոյն գործը, զոր մեր օրերուն մէջ Յակոբեանները, կիւլպէնկեանները, Մանուկեանները, կիւլիւչկեանները և Ասլանեանները ա'լ աւելի յառաջ տարին և զարգացուցին, չնորհիւ Ազգին առատաձեռնօրէն նուիրած լումային, և ընդհանուր հանգիստների, որ երբեք չպակսեցաւ այս մարդասիրական Հաստատութեան վրայէն, և որով կարելի եղաւ ո'չ միայն չչենք ընդարձակել և բարւոքել, այլ և հատատատուն եկամուտներ կապուեցան, և հակառակ աուլարական աննպատակ պայմաններու որք կրնային արգելք ըլլալ ամէնէն յաջարակամ սիրտերու նուիրատուութեան, հասոյթի նոր միջոցներ ստեղծուեցան, այնպէս որ, Հաստատութեան պատապարելոց թիւին անվատափելի աճմանն հակառակ, որ կէս գարու միջոցին քառապատկած է, տակաւին է որ Ազգը միշտ պերայօժար պիտի օգնէ առաջնակարգ դիրքի մը վերանալու համար գթութեան այս մէկ հատիկ յարկը։

Ցաւագրա Ս. Պատարագին, Ս. Պատրիարք Հայրը, մատիսի բազմութեամբ մը չրջապատուած, հոգեհանգստեան սրբատատուչ արարողութիւն մը կատարեց կիւլպէնկեանց դամբարանին վրայ, և օրհնեց մէկուսակը Սերովբէ և Սարգիս էֆէնդիներուն և Տիկին Վիրժինի Պ. կիւլպէնկեանի, որք հոն կ'հանգչէին՝ ընդ հովանեաւ այն Հաստատութեան զոր այնքան սիրեցին և որուն այնքան բարերարեցին։ Հոգեհանգստական չարականները չատ ազու և խորազդեցիկ չեչտերով երգեցին Որբանոցի սանուհիք։ Հոգեհանգստեան արարողութենէն վերջ, որբուհի մը գեղեցիկ և սրտաչարժ ուղերձ մը կարդաց, յիչելով հանգուցեալ Տիկին Վիրժինի իրենց վրայ տածած գուրգուրանքը։

Ցետոյ հանդիսաւոր թափորով Ն. Ս. մենապատուհիչն չրջեցաւ Հիւանդանոցի ամէն յարկերն անխտիր, ամէն կողմ խասչահանգիստ կատարելով, և մխիթարելով այլ և այլ կարգի պատապարելիները։ Հիւանդարանի ներքին դրան սեմերուն վրայ կանգնած, Ն. Սրբազնութիւն վերամին յիչեց երախտագիտութեան այն մեծ պարտքը զոր Ազգն համարչէն կ'պարտի Ն. Կայսերական Վեհափառութեան, այս Հաստատութեան մեծ Բարերարին, որուն չնորհները վայելած է միչտ, և որուն գթառատ նպաստներուն չնորհիւ հազարէ աւելի պատապարեալ կ'կերակրուին։ Ն. Սրբազնութիւն վերջացուց հանդիսաւոր բարեմաղթութիւնները վասն բարօրութեան ու արեւշատութեան Ն. Կ. Վեհափառութեան, և ներկայ խումն բազմութիւնն «Ամէն»ներով ձայնակցեցաւ։

Հիւանդանոցի յարկերն այցելէ ետքը, հիւրանոցին մէջ պահ մը հանգչեցաւ Ն. Սրբազնութիւն, և ապա նախագահեց Հոգաբարձութեան կողմէ տրուած սեղանին։

Առաջին բաժակն յօնակաւս պարզուեցաւ, Ս. Պատրիարք Հօր առաջարկութեամբ, Ն. Կ. Վեհափառութեան կենաց և բարօրութեան համար, պարտ ու պատչաճ բարեմաղթութեամբ։ Ցետոյ, բազմաթիւներ առաջարկութեամբ Ս. Հայրապետին, Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին, Երուսաղէմի Պատրիարքին, Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին, Ազգ. Վարչութեան և Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան ու Ինամակալութեան կենաց։ (Մանրամասնութիւնք՝ վաղըն թիւով։)

Այս տարի, բացառապէս, Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեան իր պատրաստած մէկ հակիրճ տեղեկագիրը կարդաց սեղանին վրայ, և բախտագիտութեամբ յիչատակելով Վեհ. կայսեր չնորհները, և չնորհակալութիւն յայտնելով Ս. Պատրիարք Հօր և Ազգ. Վարչութեան կողմէ ցոյց տրուած հոգածութեան համար, և ծանոյց թէ Հոգաբարձութիւնն ինչպէս ամէն տարի հաչիւ և համաստուածութիւն կ'մատուցանէ, այս տարի ևս պատրաստած է 1903ի տեղեկագիրը, որմէ կ'երևի թէ վերջացած տարեշրջանին մէջ 15,000 լիրայի մուտք եղած է, որ 2,000 լիրա աւելի է նախընթաց տարեշրջանէն, բայց այս յաւելումը կ'պարտինք մի միայն Տիկին Շիլտանեանի բարեսիրական նուէրին, որ կ'քաղկանայ 2,000 լիրայի չափ դրամէ և երկու տուներէ, իսկ ծախքն եղած է 14,000 լիրայի չափ, այսինքն՝ նախընթաց տարիին նայելով աւելցած է ծախքն անխուսափելիօրէն։ Պարիկ էֆ. տեղեկութիւն հաղորդեց Հիւանդարանին վրայ, որքանցին վրայ, ուր այսօր տղոց ուսումնական և արհեստական զարգացման համար տարին 200 լիրա աւելի ծախք կ'ըլլայ (ուսեստի և հագուստի ծախքը մէջը չընելով) քան հինգ տարի առաջ։ Այս տարի ևս Որբանոցը թէ՛ ուսումնական և թէ արհեստական ճիւղին չրջանաւարներ կունայ, և արդէն հանած 70 արհեստաւորները գործի և վաստակի մէջ են։ Ս. Պատրիարք Հայրը ներկայ եղաւ նաև Ազգ. Վարչութեան ու Ինամակալութեան կենաց։

Վեհ. Պարիկ էֆ. իր բանախօսութեան մէջ չնորհակալութիւն յայտնեց նաև ազգային մամուլին, որ, ըստ, միչտ կ'նդիմանայ ընդ մէջ ժողովրդին ու Հոգաբարձութեան, կ'ջանայ հասարակութեան սիրտը տաք պահել «Ազգին Տան» վրայ, ուր երեւան թերութիւններն ալ մեղմօրէն մատնանիչ կ'ընէ՝ բարւոքման ակնկալութիւնով և ո'չ թէ հակառակութեան ոգիով։ Ի Վերջոյ, Հիւանդանոցը նմանցուց Նաւուս մը, որուն համրորդները պատապարեալներն են, հոգաբարձուները նաւատիներն են լոկ, իսկ նաւապետն Ազգ. Վարչութիւնն է իր Սրբազան Նախագահով։

Սեղանակիցք և այցելուք աներեւ համակրութեամբ և հետաքրքրութեամբ չրջապատեցին Պարիկ էֆէնտին, իրենց խնդակցութիւնն յայտնելով իր ազգասէր վերադարձին համար խնամեայ ճամբորդութենէն յիւրոպա և Ամերիկա։ Պատուական Առենապետը կ'պատմէ թէ այս երկար բացակայութեան միջոցին իր առեւտրական գործերը միայն չմտածեց վեր մտքը միչտ սեւեռեալ մնաց «Ազգին Տան» վրայ ալ, և չատ մը ներոսկան ու ամերիկեան հիւանդարաններ, դարմանատուներ ու չիմարանոցներ այցելելով, բժչկական ու բարեգործական նոր ձեւերու և գիտական մեթոտներու վրայ ալ գաղափար առաջ։

Վաղուան Թուով կ'հրատարակենք Հոգաբարձութեան Պատ. Առենապետին բանախօսութեան պատճէնը, ինչպէս նաև Ս. Պատրիարք Հօր խոչընդի մը կամ հաճելի խօսակցութեան մը ձեւով յայտարարութիւններն Հիւանդանոցի ներկայիս և առաջիկայի վրայ, որք միչտ ուշադրութեամբ մարիկ կ'ըլլուին, ամբողջ տարուան մը գննութեանց, քննութեանց և խորհրդածութեանց չահկան ամփոփումն և եզրակացութիւնն ըլլալուն համար։

Սեղանէն ետքը, այսօր տեղի պիտի ունենայ Որբանոցի տարեկան հանդէսը Ս. Ցակոբայ Հաստատութեան մէջ, որուն վերաբերեալ ընդարձակ տեղեկագիրն ատրև կ'հրատարակենք ամբողջութեամբ, իր բացառիկ չահկանութեան պատճառաւ։

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ 1903—1904 ՏԱՐՒՈՑ

Բարեչոգնօրհ Սբ֊Ծնդ Հայր,

Խոնամակալութիւնս պատիւ ունի Ձեր Բարձր Սրբազնութեան մատուցանել Արուեստանոց վարժարանիս միամեայ աչխատութեանց և գործոց համառատուութիւնը՝ Ս. Համբարձման տօնի ներկայ հանդիսաւոր առթիւ, որ բատ Ձեր Բարձր Սրբազնութեան բարեհաճութեան տահմանուեցաւ լինել նաև Որբանոցիս տարեկան հանդէսի օրն և որ յոչորդաբար ամ յամէ տեղի կ'ունենայ Ձեր չնորհաբեր և պատկառելի նախագահութեամբ։

Մեր անցեալ տարուան նախակրթարանին չրջանաւարտները՝ թուով 9, ներկայանալով չրջանաւարտից քննիչ Ցանձնաժողովոյ, յաջողութեամբ տուին իրենց ատրեստական քննութիւնները և ուրախ ենք յայտնելու թէ մեծամասնութեան առնուներ՝ մարքաղաքիս գրեթէ 100 չրջանաւարտները առաջին երկու տասնեակներու մէջ կ'երևէին, այս ազատոյց չորսն յանձնուեցան իրենց ծնողաց, երկուքն Հիւանդանոցի դեղաբանը տեղաւորեցինք, երկուքը կ'մնան Որբանոցիս մէջ և մին ալ կ'յաճախէ Գեղարուեստից վարժարանը. իսկ արհեստից 18 չրջանաւարտներէն 8ը իրենց ծննդավայրը դարձած են և 10ը անմիջապէս գործի սկսած են դուրսն ու կ'չարունակեն իրենց արհեստը՝ սովրելու և չահելու կրկին առաւելութեամբ։

Դպրոցական ներկայ 1903—1904 տարեչրջանի սկիզբն աչակերտուց թիւերուն համեմատութեամբ մանչերու Որբանոցի մէջ կազմուեցան Տարրական դասընթացքի Ս. տարւոյ դասարանը 38, իսկ Բ. տարւոյ դասարանը 37 աչակերտներով, միջին դասընթացքն ունեցաւ միայն մէկ դասարան 33 աչակերտներով, բարձրագոյն դասընթացքի երկու դասարանները կազմեցին 18 աչակերտներով. աղջկանց Որբանոցէն փոխադրուած պզտիկ աղայոց համար ևս սուխտեցանք նախապատրաստական դասարան մը հաստատել 20 աչակերտներով. բաց ասոնցմէ, կազմուեցան նաև արհեստաւոր աչակերտաց հատար երկու դասընթացքներ, միջին և բարձրագոյն, ի միասին 45 աչակերտներով։

Աղջկանց Որբանոցի մէջ կազմուեցան տարրական դասընթացքի Ս. տարւոյ դասարանը 26 աչակերտուհիներով, իսկ բարձրագոյն դասընթացքը Ա. և Բ. դասարանները միանգամայն 20 աչակերտուհիներով. հոս ալ կազմուեցաւ նախապատրաստական դասարան մը՝ երկսեռ փոքրահասակ 34 աչակերտներով։

Այսպէս երկու Որբանոցներու մէջ ուսնեցանք 2 նախապատրաստական, 2 տարրական դասընթացք, 2 միջին և 2 բարձրագոյն դասընթացք, ինչպես նաև արհեստաւոր աչակերտաց համար միջին և բարձրագոյն դասընթացքի դասարաններ։

Իւրաքանչիւր դասընթացք կամ դասարան առանձին սենեկի մէջ ունի իր առանձին դասատրակ—ուսուցիչը, ուր կ'այցելեն նաև այցելու ուսուցիչներ՝ ուսմանց զանազան ճիւղերու դասախօսութեան համար և կ'վարեն իրենց պաշտօնն ընդ փորձ տեսչութեամբ Նիկողոսեան էֆ.ի։

Արհեստաւոր աչակերտաց համար ուրոյն ուսման ծրագիր և դասընթացք կազմելով հանդերձ ներկայ չրջանին որոչեցինք որ բարձրագոյն դասընթացքի հետ միևնոյն դասարանի մէջ ընդ հակոզդեցութեամբ նախապատրաստական էֆ.ի և ուրախ ենք յայտնել թէ այս կարգադրութիւնն ուսման և վարուց ու բարուց տեսակէտով չատ օգտակար եղաւ մեր արհեստաւոր աղայոց համար։

Այսպէս աղջկանց Որբանոցի մէջ, որ կ'գտնուի Տիկին Տեսչուհւոյն մայրական խնամքին և հսկողութեան տակ, կ'պատրաստուին և հսկողութեան տակ, կ'պատրաստուին և հսկողութեան տակ, կ'պատրաստու

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ ՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Հարցեր ներքին կեանքի, օրէնսդրութեան եւ վարչութեան վերաբերեալ։

Հրատարակութիւն Ս. Էջմիածնի։

Ամսագիրը կը հրատարակուի տարին 12 անգամ։

Բաժանորդագին տարեկան 3 ռուբլի։

Կը ստանայ բաժանորդներ Ս. Էջմիածնի մէջ՝ Գրատան մէջ։

Ամսագրի խմբագրութիւնը կը գտնուի Ս. Էջմիածնի մէջ։

Ամսագրի խմբագիրն է Գէորգ Վ. Չօպանեան։

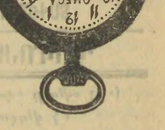
Ամսագրի խմբագրական յանձնաժողովի անդամներ են՝ Գէորգ Վ. Չօպանեան, Գրիգոր Ս. Զարդարեան, Գրիգոր Ս. Զաւարեան, Գրիգոր Ս. Ղազարեան, Գրիգոր Ս. Ղազիկեան, Գրիգոր Ս. Ղազիկեան, Գրիգոր Ս. Ղազիկեան։

Ամսագրի խմբագրական յանձնաժողովի նախագահ է Գրիգոր Ս. Ղազիկեան։

Ամսագրի խմբագրական յանձնաժողովի քարտուղար է Գրիգոր Ս. Ղազիկեան։

Ամսագրի խմբագրական յանձնաժողովի գանձապահ է Գրիգոր Ս. Ղազիկեան։

Ամսագրի խմբագրական յանձնաժողովի ստուգիչ

ՕՄԿԱ

Վաճառ. Ասպետներու շքանշանի ոսկի ժամացույցներ եւ զարդեր։ Ժամացույցներ ոսկի, արծաթի եւ պողպատի վրայ։ Ճշտութեան երաշխիք։ Ընդունում նորոգութեան համար։ Ժամացույցներ ոսկի, արծաթի եւ պողպատի վրայ։ Ճշտութեան երաշխիք։ Ընդունում նորոգութեան համար։

Կ. Պ. ՊՈԼՍԱՑՈՒ, Գրան-Ռիւ 87, Գ. յարկ, սենեակ Ը 479

Ժամ 9–12 եւ 2–6

Հեռաձայն 330

4 Մայիս 1930

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԻՐԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՓԱՍՏԱՐԱՆ

Հիմնուած 1888 թ. Կեդրոն՝ Իսթանպուլ, Գալաթա, Ռեւնի Ճատտեսի 1 եւ 3 թիւերուն մէջ։ Ներկայացուցչութիւններ՝ Պարսկաստան, Եգիպտոս, Պուլկարիա, Ռումանիա, Ռուսիա, Ամերիկա, Ֆրանսա, Անգլիա, Գերմանիա, Աւստրիա, Իտալիա, Հունգարիա, Չեխոսլովաքիա, Լեհաստան, Ֆինլանտա, Սուէտ, Նորվեկիա, Տանիմարկ, Հոլանտա, Պելճիքա, Սպանիա, Պորթուկալ, Եգիպտոս, Ասորիք, Պաղեստին, Միջագետք, Պարսկաստան, Հնդկաստան, Չինաստան, Ճաբոն, Աւստրալիա, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ, Գանատա, Մեքսիկա, Պրազիլիա, Արժանթին, Ուրուկուէյ, Չիլի, Պերու, Պոլիվիա, Գոլոմպիա, Վենեզուէլա, Գուպա, Ճամայգա, Հայիթի, Գոստա Ռիգա, Գուատեմալա, Սալվատոր, Հոնտուրաս, Նիգարակուա, Գոստա Ռիգա, Փանամա, Գոլոմպիա, Էքուատոր, Պրազիլիա, Պոլիվիա, Չիլի, Արժանթին, Ուրուկուէյ, Պարագուէյ, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ, Գանատա, Մեքսիկ